

Институт за истраживање српских страдања у XX веку

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ОКТОБРА 1992.

Приредила: Драгана Гавриловић

4. ОКТОБАР 1992.

Фаљеновићи, планинско мало село, пре заселак или катун, у вишеградској Општини са свега 11 становника (Срба 9, муслимана 2) било је веома лак плен за муслиманске нападаче. Фаљеновићи су нападнути око 7 часова **4. октобра 1992.** Акцију је извела једна од неколико локалних муслиманских јединица из састава Армије БиХ са подручја Вишеграда и Горажда у време офанзивних активности муслиманских оружаних снага против српских линија одбране. У нападу су страдале четири старије особе српске националности из породице Вуковић. Њихова имовина, скупљена летина и стока опљачкани су, а куће демолиране и остале некретнине спаљене.

Жртве: 1) Милан Вуковић, 1926. и његова супруга 2) Десанка Вуковић, 1932; 3) Василије (Илија) Вуковић, 1928. и његова супруга 4) Миљана Вуковић, 1929.

Збориште, углавном српско село у Општини Српски (Босански) Бродвећ раније нападано, поново је морало да се брани **4. октобра 1992.** Напад на Збориште извршиле су регуларне оружане формације Армије БиХ прикупљене и организоване у муслиманским и хрватским насељима босанске Посавине. Ово није први случај, поготово у овом делу БиХ, да једно село и у више наврата буде жртва муслиманских напада, убистава, пљачки и разарања. Поред седам уништених недужних српских живота, већег броја лакше и теже повређених мештана, село је претрпело и знатне материјалне губитке.

Жртве: 1) Маринко (Славко) Бабић, 1949; 2) Драгослав (Стјепан) Лазаревић, 1962; 3) Богдан (Веселко) Благоичевић, 1973; 4) Нинко (Душан) Илић, 1954; 5) Милан (Никола) Радановић, 1969; 6) Драган (Обрен) Жарић, 1966; 7) Петар (Вид) Катанић, 1954.

Православни храм Пресвете Богородице у селу Збориште.

5. ОКТОБАР 1992.

Факовићи, плодносно и богато подрињско погранично село према Србији у Општини Братунац са знатно бројнијим српским становништвом (Срба 115, муслимана 33) нападнуто је **5. октобра 1992.** Напад на Факовиће извршиле су јединице Армије БиХ формиране по околним муслиманским селима на подручју Братунца и Сребренице знатно пре почетка ратних сукоба у овом крају. Приликом напада убијено шеснаест лица српске националности. Напад је извршен у раним поподневним часовима док је већина чељади била заузета брањем кукуруза у пољима изван села. При упаду нападача у село велики број мештана рањен или заробљен. Заробљеници су одведени у затвор у Сребреницу, а српска имовина, поготово добар део прикупљене летине, пољоприврени алати, стока и живина опљачкани. Многе зграде и све остало што се није могло однети, муслимански нападачи су спалили и уништили. То су учинили и са српском православном црквом коју су оскрнавили, опљачкали и демолирали.

Жртве: 1) Божић (Радоје) Десанка, 1924; 2) Марковић (Милован) Олга, 1935; 3) Марковић (Милован) Славка, 1931; 4) Николић Ђуба, 1954; 5) Ђурић Данило, 1910; 6) Ивановић (Милан) Мирослав, 1973; 7) Марковић (Саво) Радоје, 1941; 8) Марковић (Стево) Радомир,

1939; 9) Николић (Милован) Петко, 1954; 10) Николић (Сретен) Милован, 1923; 11) Савић (Јово) Радован, 1965; 12) Суботић (Благоје) Миломир, 1959; 13) Ђокић (Драго) Милован, 1936; 14) Ђокић (Милета) Сретен, 1938; 15) Ђокић (Недељко) Ђоко, 1955; 16) Ђукић (Радован) Видоје, 1954; 17) Светозар (Сретен) Ђокић, 1965.

Бољевићи, Општина Братунац, велико српско село у плодној долини реке Дрине (415 становника) муслиманске снаге са овог подручја, припадници Армије БиХ, напале су у исто време кад и суседне Факовиће **5. октобра 1992.** Том приликом убили су осам недужних углавном старијих особа које су, излажући опасности своје животе, остале у селу да хране стоку, скупљају летину и чувају своје и суседне куће и имања. Услед сталних насртаја и повремених упада муслимана на периферне делове села, који су се понављали од почетка њиховог терора на овом подручју, већина мештана, посебно жене и деца, благовремено су избегли углавном у Братунац, али добрим делом и у Србију, у суседне прекодринске граничне општине Љубовију и Бајину Башту. Бољевићи су после напада 5. октобра 1992. дуго били напуштено, опљачкано, пусто и спаљено српско село. Многе групе муслиманских цивила, њихове пљачкаше и паликуће: старце, жене и децу, у пљачкању Бољевића, као и осталих српских села, предводили су локални, сеоски руководиоци Странке демократске акције.

Жртве: 1) Миљана Деспотовић; 2) Петра (Милорад) Продановић, 1927; 3) Стојка (Јован) Стјепановић, 1922; 4) Станија Васић, 1930; 5) Радован (Срето) Ђукић, 1922; 6) Милутин (Љубисав) Ристић, 1940; 7) Зарија (Новица) Ристић, 1928; 8) Владан (Манојло) Васић, 1929.

8. ОКТОБАР 1992.

Шетићи у Општини Зворник. На српски део села (муслимана 656, Срба 83, Југословена 2), заселак Пантићи, извршен напад у праскозорје **8. октобра 1992.** Акцију су организовали и извели муслимани Шетића и околних муслиманских села Општине Зворник, бројни припадници оружаних формација Армије БиХ. У овом муслиманском погрому убијено је више жена, старих и немоћних лица српске националности који су се у време напада затекли у селу да би одржавали имања и хранили стоку. Већина њих се склонила и боравила у кући Михајла Пантића. Деца и остали, поготово млађи, мештани засеока Пантићи још у току лета су напустили своје домове и заштиту нашли у другим крајевима, а добрим делом и у СРЈ. Српска покретна имовина, покућство, обућа и одећа, храна и стока, опљачкани су и однети у муслимански део села. Остало разорено и попаљено. У акцији је учествовало преко сто муслиманских бораца и вишеструко већи број њихових рођака и пријатеља, цивила који су

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

разнели и разорили имовину Пантића. У Шетићима су гранатирани: православна црква Светог Илије и Парохијски дом.

Жртве: 1) Михаило (Саво) Пантић, 1912; 2) Цвијета Пантић, 1910; 3) Деса Пантић, 1927; 4) Сава Пантић, 1920; 5) Љубица (Милан) Пантић, 1946; 6) Цвија Преловац, 1932. и 7) Босиљка (Никола) Лукић, 1927; 8) Цвија Сандић.

Малешићи, напад на ово претежно српско село у Општини Зворник (Срба 666, муслимана 69) извршен је истовремено са нападом на српски део села Шетићи, у раним јутарњим часовима **8. октобра 1992.** Акцију су предводили и злочине починили у највећој мери муслимани комшијског села Јусићи у сарадњи са вечим бројем наоружаних припадника Армије БиХ из околних села и општина настањених муслиманским становништвом. У нападу је, претежно на веома свиреп начин, убијено више мештана, бранилаца и цивила Малешића српске националности. Све што се могло однети, поготово, храна и стока, опљачкано је, а непокретности спаљене и разорене. У плјачки и уништавању стоке и имовине Срба овог села посебно су били активни муслимани, жене, мало одраслија деца и старци, поменутог комшијског села Јусићи.

Жртве: 1) Здравко (Миладин) Милошевић, 1926; 2) Саво (Вељко) Видовић, 1937; 3) Михајло Перић, 1902; 4) Цвија Перић, 1907; 5) Љубица Перић, 1942; 6) Здравко Малешић, 1922; 7) непозната жена из села Змајевица која се затекла у гостима.

9. ОКТОБАР 1992.

Подграб, једно од нешто већих села у Општини Пале-Сарајево, мешовитог састава становништва (Срба 361, Хрвата 7, муслимана 327, Југословена 14, осталих 8). Српски део села постао је жртва муслиманских злочина **9. октобра 1992.** када је у српске засеке Подграба изненада упало више терористичко-диверзантских група наоружаних муслимана Горажданске бригаде, припадника Армије БиХ. Том приликом су тихо, углавном хладним оружјем, убили четири цивилна лица српске националности овог села. Њихову покретну имовину опљачкали су, а куће и непокретну имовину разорили и спалили.

Жртве: 1) Дарко (Војислав) Короман, 1979. и његова мајка 2) Стојка (Рајко) Короман, 1951; 3) Петар (Срето) Грчић, 1949. и његова супруга 4) Костадинка (Аћим) Грчић, 1949.

16. ОКТОБАР 1992.

Грање (Срба 28), **Ћаћице** (Срба 67, муслимана 48) Општина Вишеград. У оба ова села, поред мештана, налазио се и велики број избеглица које су пристигле из током лета попаљених и освојених мањих српских енклава и села ове и суседних општина. Један од веома жестоких напада на српске браниоце Грања и Ћаћица, извршен је из муслиманског села Меремешље, **16. октобра 1992.** око поднева. Српске линије одбране одолеле су нападу и спасле залеђе и цивилно становништво од муслиманских покоља, пљачки и паљевина. На жалост, том приликом муслимани су заробили више бранилаца и рањеника које су потом наредних дана масакрирали. Врсте повреда нанете покојницима утврђене су када су 25. новембра исте године њихова тела размењена за живе муслимане и предата медицинским стручњацима и надлежним полицијским органима. Приликом идентификације и прегледа спољних повреда преузетих тела констатовано да су појединим жртвама огуљене главе и скинути скалпови, почупани зуби, одсечене уши, откинуте шаке, уста исечена до ушију, ископане очи, одсечене ноге и руке. По накнадном сведочењу неких заробљених муслиманских војника из овог краја за ова зверства поред ножева, секира, коса, мотика и другог алата, односно готово свих врста хладног оружја, обилато је коришћена и моторна тестера.

Жртве: 1) Мирко (Чедо) Росић, 1967; 2) Горан (Рајко) Тушевљак, 1963; 3) Милан (Јово) Тешевић, 1958; 4) Душко (Миле) Зарић, 1968; 5) Маријан (Борисав) Марковић, 1961; 6) Милутин (Јово) Шијаковић, 1955; 7) Мира (Војислав) Шијаковић, 1949; 8) Милисав (Остоја) Цвркота, 1960; 9) Миливоје (Никола) Станојевић, 1961; 10) Љубинко (Петар) Давидовић, 1965; 11) Миломир Обрадовић; 12) Бранко Шимшић; 13) Слободан (Средоје) Танасковић, 1939; 14) Владан (Душан) Гавриловић, 1966; 15) Перо (Милош) Ковачевић, 1948; 16) Душко (Илија) Андрић, 1970; 17) Свето (Радоје) Шимшић, 1972.

19-20. ОКТОБАР 1992.

Скиповац, брдско и за локалне услове доста велико, углавном српско село у крају који је познат као Требава, састављено од два дела (Скиповац Доњи: Срба 457, Југословена 2, осталих 34 и Скиповац Горњи: Срба 474) у Општини Грачаница. Од почетка ратних сукоба Скиповац у више наврата из Малешића и Сокола нападали локални муслимани припадници оружаних снага Армије БиХ. У свим тим нападима било је и жртава и разарања објеката.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Најтежи напад на Скиповац догодио се **19-20. октобра 1992.** Том приликом убијено је више мештана српске националности, а знатан, ивични део села окупиран, опљачкан и разорен.

Жртве: 1) Марица (Лазо) Тешић, 1953; 2) Стево (Никола) Мићић, 1951; 3) Божо (Ђорђе) Илић, 1928; 4) Бранко (Лука) Петровић; 5) Радојка (Јован) Којић, 1928; 6) Јово (Божо) Савић, 1952; 7) Богдан (Чедо) Тешић, 1967; 8) Лазо (Милош) Топаловић, 1927; 9) Остоја (Обрад) Топаловић, 1943.

26. ОКТОБАР 1992.

Сарајево, међуградска аутобуска станица у **Илици** гранатирана минобацачким и топовским пројектилима **26. октобра 1992.** од стране артиљерије Армије БиХ са муслиманских артиљеријских положаја на Игману, из Храснице и Бутмира. Том приликом убијено је осам и рањено тридесет троје цивилних лица српске националности. Поред знатног броја жртава приликом гранатирања страдали многи стамбени, друштвени и пословни објекти. Ни на овај муслимански напад представници међународних ораганизација и УНПРОФОР нису реаговали. Као и раније, међународни представници реагују само када војска Републике Српске узврати, обично пропорцијално, истим бројем хитаца, на веома честе муслиманске артиљеријске или снајперске нападе по српским деловима Сарајева.

Жртве: 1) Жарко (Славко) Крешталица, 1965; 2) Милојка (Мило) Тамбур, 1954; 3) Ружица Мартиновић, 1967; 4) Слађан (Жарко) Гргић, 1978; 5) Бранка (Симо) Милошевић, 1952; 6) Наташа Квесић, 1968; 7) Томислав Милановић, 1958; 8) Здравко Шутало.

27. ОКТОБАР 1992.

Доња Махала у Општини Орашје, логор за Србе у овом великом хрватском селу (Хрвата 4165, Срба 22, муслимана 12, Југословена 11, осталих 15) налазио се у објектима основне школе и у шупи неког хрватског мештанина Мије Филиповића. Логор су организовали и обезбеђивали припадници Хрватског вијећа обране (ХВО) и регуларне јединице из Републике Хрватске. И овај, као и остали логори намењени лицима српске националности, били су верна копија нацистичких и усташких логора из времена Другог

светског рата. Кроз логор у Доњој Махали прошло је неколико стотина лица српске националности, доведених са територије ове и суседних општина које су се већ налазиле у поседу хрватско-муслиманских оружаних формација. Неки од затвореника у овај логор су дошли из Славонског Брода, Босанског Брода, Оџака, и других места и логора из хрватске и босанске Посавине. Посете представника међународних хуманитарних организација и Црвеног крста нису битније утицале на режим живота у логору. Поред непрекидног злостављања, посебно млађих жена и девојака, колективног пребијања затвореника оба пола, изгладњавања, повремених убистава, зла коб је затворенике најтеже погодила **27. октобра 1992**, када су обесни стражари и иследници, играјући се и из задовољства, ради разоноде, у смеху, хладнокрвно, без употребе ватреног оружја, убили три лица српске националности.

Жртве: 1 Стојан (Раде) Кршић, 1963; 2) Бранко (Милутин) Горановић-Рацо, 1934; 3) Марко (Бранко) Горановић, 1940.

29. ОКТОБАР 1992.

Доња Лијеска, за домаће услове не тако мало, српско подрињско село у вишеградској општини (Срба 118) страдало у муслиманском нападу **29. октобра 1992**. Напад су извршиле оружане снаге, неке претенциозно назване, наводно мобилне и специјалне терористичко-диверзантске или "комбиноване" јединице локалних муслимана, припадника Армије БиХ. У нападу заробљена и убијена четири цивилна лица српске националности, а већи број мештана напустио је село са лакшим и тежим повредама које су им нанели нападачи. Покретна имовина, посебно резерве хране, прикупљена летина и стока опљачкани су и однесени у суседна муслиманска села, а куће и истала непокретна имовина попаљене и разорене.

Жртве: 1) Раде (Милован) Танасковић, 1958. његов брат 2) Владо (Милован) Танасковић, 1960. њихова сестра 3) Владанка (Милован) Танасковић, 1974; 4) Јово (Бранко) Самарџић, 1954.

Вечићи, село у Општини Котор Варош са верски мешовитим и различитим становништвом које више од половине чине муслимани (Срба 408, Хрвата 221, муслимана 1102, Југословена 1). Извесно време, у раздобљу од 24. 07. до 2.11. 1992, у селу се налазио логор за похватане српске цивиле са подручја ове и суседних општина. Према изјавама преживелих логораша, просторије затвора су се налазиле у подруму приватне кући Касима Хибића и у некој магази.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Затвореници сведоче да су безразложно хапшени и за време боравка у логору били изложени најразноврснијим физичким и психичким злостављањима. У томе није било изузетака. Дана **29. октобра 1992.** у логору је на свиреп начин извршено убиство пет затворених лица српске националности.

Жртве: 1) Тихомир (Јован) Васиљевић, 1928; 2) Недељко (Маријан) Поповић, 1950; 3) Боро (Милоје) Лугић, 1955; 4) Ненад (Недељко) Новић, 1962; 5) Душан (Мило) Павловић, 1940.

МЕСЕЦ ОКТОБАР 1992.

Сарајево, Бистрик, ул. Париске комуне 12. Још неутврђеног датума, **месеца октобра 1992.** после дужег злостављања, масакрирана су три члана породице Вукана Одовића, мајка, кћи и син. Злочин је починила мања група припадника легалних муслиманско-хрватских полицијских или војних састава. Масакрирана тела женских жртава (мајке и кћерке) нађена су нешто даље од места становања у насељу Ступ, а посмртни остаци њиховог сина и брата код биоскопа "Кумровец". Породична имовина је опљачкана, а стан преузеле муслиманске власти.

Жртве: 1) Божана Одовић, 1931. њена кћи 2) Милка (Вукан) Одовић-Милица, 1951. и син Петар (Вукан) Одовић, 1954.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ОКТОБРА 1993.

Приредила: Драгана Гавриловић

2. ОКТОБАР 1993.

Зеница, подручје урбаног дела града, породична кућа Томислава Јовановића из које је **2. октобра 1993.** одведено и ликвидирано пет лица српске националности. Злочин су извршили наоружани униформисани полицајци или припадници Армије БиХ. Том приликом из куће су одведени домаћин, његова супруга, двоје деце и братанац који је код њих, нешто пре злочина, нашао заштиту. Тела жртава у доброј мери су развукле животиње и у поодмаклом стању распадања, у рано пролеће 1994, пронашли су их чобани на једном од пашњака у околини Зенице. Ту су кости покојника остале све до 1997, када су муслиманске власти дозволиле да се покупе посмртни остаци, односно остаци преосталих костију и делова одеће и изврши идентификација.

Жртве: 2) Томислав (Стево) Јовановић, 1945. супруга 2) Зора (Остоја) Јовановић, 1952. кћи 3) Вања (Томислав) Јовановић, 1974. син 4) Владимир (Томислав) Јовановић, 1973. и братанац 5) Љубомир (Душан) Јовановић, 1973.

8-9. ОКТОБАР 1993.

Сарајево, Бјелаве. У Немањиној улици у току ноћи **8-9. октобра 1993.** из стана је изведена и на суров начин ликвидирана и опљачкана још једна српска породица. Том приликом су убијени домаћин, његова супруга и, према неким сведочењима, двоје малолетне деце. Једини мотив злочина је верска и национална мржња према припадницима српске националности која је владала у Сарајеву свих тих ратних година. Униформисани и наоружани починиоци злочина припадали су легалним војним или полицијским снагама града Сарајева. Њихов предводник Малик Диздар је на војном суду "услед недостатка доказа" ослобођен одговорности. Судским већем које је донело ослобађајућу пресуду председавала је судија Амира Јагањац. Тела жртава есхумирана су након шест година, 14. октобра 1999, на српском гробљу Свети Марко.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Раде (Ђорђе) Шулић, 1935, његова супруга 2) Јела (Стефан) Шулић, 1935. и њихово двоје малолетне деце чија имена нису позната, кћи: 3) ... (Раде) Шулић и син 4)... (Раде) Шулић.

Гробље св. Марко у Сарајеву, гробно место на коме су сахрањени Јела и Раде Шулић.

17. ОКТОБАР 1993.

Умчари, српски заселак претежно муслиманског села Слатина (Срба 33, муслимана 105), односно шумска локална сеоска саобраћајница код локалитета Преврзме у Општини Чајниче била је место заседе коју су **17. октобра 1993.** поставили наоружани муслимани из овог краја, припадници Армије БиХ. Наведена јединица је сачекала теретно моторно возило којим је путовало више лица српске националности и које су напали ручним ракетним бацачима „зоља“ и осталим пешадинским ватреним оружјем. Том приликом су убијени возач и вечина путника, а они који су остали живи и рањеници, масакрирани су хладним оружјем и тупим предметима.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Радош (Драго) Лазовић, 1971; 2) Драган (Ратко) Лаковић, 1967; 3) Жарко (Милко) Марић, 1971; 4) Миливоје (Славко) Пејовић, 1969; 5) Чедо (Богдан) Перендија, 1967; 6) Радош (Радомира) Петровић, 1963; 7) Милан (Марко) Савић, 1945. и његов брат близанац 8) Миле (Марко) Савић, 1945; 9) Љубиша (Милинко) Танасковић, 1960.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ОКТОБРА 1994.

Приредила: Драгана Гавриловић

6. ОКТОБАР 1994.

Сарајево, локалитет **Чакле или Бабин Дол на Игману** (од раније познат и као Олимпијска долина Уједињених нација). Дана **6. октобра 1994. у** ноћним часовима муслиманске оружане формације су за време примирја и из тзв. заштићене зоне ОУН, извршиле вероломан напад и на спавању убили три болничарке и велики број српских бораца. Да би дошли до места напада, муслимански ратници су морали да пређу територију коју су "контролисале" и "штитиле" снаге УНПРОФОР-а. Након овог покоља, Високи представник ОУН званично је за злочин "окривио" и „осудио“ муслиманско војно и политичко руководство, али ништа више од тога. Неких значајнијих војних или политичких последица за муслимане и поред осуде није било. Авиони НАТО пакта, тада се такође видело видело, били су резервисани само за нападе на линије српске одбране. Објективно, за овај покољ, поред муслимана, кривицу носе и међународне цивилне институције и оружане формације. Оне су ту кривицу у првој реакцији признале, али су у наредним саопштењима покушале да је на све начине заташкају и прикрију. Треба још додати да је српска страна планину Игман предала у посед и под контролу УНПРОФОР-а, као још један знак помирљивости и добре воље према захтевима представника ОУН. Међутим, као и у више наврата раније, Срби су били обманути, а српско поверење у представнике међународне заједнице и ОУН било је поново изневерено. Последица свега тога је масакр преко двадесет лица српске националности.

Жртве: 1) Ристо (Мирко) Анџић, 1954; 2) Радмила (Маринко) Бјелица, 1974; 3) Тања (Владо) Бјелица, 1973; 4) Ђуро (Милош) Чанчар, 1949; 5) Жарко (Саво) Ђогић, 1959; 6) Стојанка (Петар) Голијанин, 1961; 7) Славко (Радоје) Кенић, 1954; 8) Бранко (Шпиро) Милић, 1949; 9) Момир (Илија) Минић, 1936; 10) Горан (Миленко) Мочевећ, 1971; 11) Велимир (Реља) Поповић, 1971; 12) Ранко (Добрила) Самарџић, 1972; 13) Мирко (Млађен) Самарџија, 1958; 14) Васо (Ристо) Сикима, 1955; 15) Славиша (Миленко) Мочевећ, 1961; 16) Перо Павловић, 17) Никола (Душан) Сикимић, 1948; 18) Светозар (Милинко) Шешлија, 1953; 19) Александар (Милош) Видаковић, 1956; 20) Момчило (Саво) Крстовић, 1949; 21) Ненад (Душан) Голијанин, 1955.

22. ОКТОБАР 1994.

Вукосавци, у Општини Лопаре, доста велико село настањено искључиво лицима српске националности (Срба 473), напала је једна од више специјалних муслиманских оружаних формација, тзв. извиђачко-диверзантског одреда, из састава Другог, Тузланског, корпуса Армије БиХ, **22. октобра 1994.** У том изненадном ноћном препадну муслимани су успели да допру до првих српских имања на периферији села и том приликом у једној од кућа убили три члана српске породице Митровић.

Жртве: 1) Ковиљка (Илије) Митровић, 1939. њен син 2) Цвијан (Милан) Митровић, 1963. и супруг 3) Милан (Спасоје) Митровић, 1936.

25. и 26. ОКТОБАР 1994.

Рачић, Дољани, Притока, углавном српска села (Рачић: Срба 274, Хрвата 4, Југословена 8; Дољани: Срба 155; Притока: Срба 759, муслимана 31, Хрвата 4, Југословена 37, осталих 8) у Општини Бихаћ. Наведена села у истовремено, **25. и 26. октобра 1994,** напале веома бројне муслиманске оружане формације, претежно из састава 505. Бужимске бригаде Петог корпуса Армије БиХ. Већина убијених мештана масакрирана је на најсвирепији начин и веома често у властитим кућама у којима су затечени приликом уласка муслимана у село. Они који су преживели овај покољ одведени су у логор Луке који се налази у Бихаћу и многи су у том логору окончали своје, углавном старачке, животе. У истом логору свирепо је убијена, вероватно и најстарија српска жртва овог рата у БиХ, покојна Боја Кењало из Рачића која је у време заробљавања, протеривања из села у логор и убиства имала пуних 106 година. Српска имовина, стока и скупљена летина мештана ових српских села су опљачкани, а непокретна имовина уништена спаљивањем и разарањем.

Жртве: 1) Љубиша (Бошко) Војновић, 1914; 2) Милка Гајић, 1914; 3) Босиљка Гогоћ, 1929. и њен супруг 4) Марко Гогоћ, 1923; 5) Јово (Раде) Грбић, 1914; 6) Боја Кењало, 1888; 7) Михајло Кењало, 1909; 8) Раде (Симо) Кењало, 1913; 9) Драган (Никола) Кнежевић, 1926. и његова супруга 10) Стоја Кнежевић; 11) Ђуја (Стево) Кнежевић, 1930. и њен супруг 12) Стојан (Стево) Кнежевић, 1930; 13) Милан (Стево) Ковачевић, 1934; 14) Илинка Лабус, 1929; 15) Ђуро (Исо) Милисављевић, 1913; 16) Даница (Михајло) Грбић, 1925; 17) Ђуја Кењало, 1914; 18) Ђуро (Михајло) Кењало, 1946; 19) Боја

Вукашиновић, 1940; 20) Којо (Ђуро) Јелача, 1934; 21) Миле Грбић, 1929; 22) Бранко Јерковић, 1920.

31. ОКТОБАР 1994.

Острожница у Општини (Босанска) Крупа на Уни. Село са измешаним становништвом у коме ипак доминантну већину чини муслиманска популација (Срба 103, муслимана 1072, Југословена 4, осталих 1). Напад на српски део села извршили су **31. октобра 1994.** припадници оружаних формација Петог или тзв. Бихаћког корпуса Армије БиХ. У муслиманском нападу страдало је више лица српске националности, од тога 18 убијено, а више десетина повређено најчешће ватреним оружјем. Већина цивилног становништва, поготово деца и жене, настојали су да спас нађу у бекству на српску територију.

Жртве: 1) Остоја (Чедо) Бомештар, 1949; 2) Зоран (Рајко) Дрљача, 1972; 3) Триво (Миле) Завишић, 1940; 4) Милан (Драго) Зец, 1948; 5) Душан (Јово) Змијањац, 1940; 6) Бошко (Вељко) Зец, 1948; 7) Милан (Михајло) Карановић, 1973; 8) Бошко (Милан) Мандић, 1949; 9) Момчило (Милан) Недимовић, 1958; 10) Драго (Ђуро) Орел, 1950; 11) Душко (Дане) Станковић, 1965; 12) Божо (Радо) Станковић, 1950; 13) Ненад (Божо) Стојаковић, 1967; 14) Драган (Михајло) Карановић, 1973; 15) Никица (Никола) Косановић, 1973; 16) Божо (Милан) Ољача, 1951; 17) Здравко (Душан) Поповић, 1958; 18) Милорад (Раде) Софиљ, 1956; 19) Обрад (Рајо) Ђулибрк, 1954.

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ ОКТОБРА 1995.

Приредила: Драгана Гавриловић

9. ОКТОБАР 1995.

Саница Горња, српско село (Срба 641, муслимана 1, Хрвата 3, Југословена 2, осталих 2) у Општини Кључ напале су и окупирале хрватске оружане формације и јединице Армије БиХ **9. октобра 1995.** током познате офанзиве и овајања знатног дела српских насеља и општина у Босанској крајини. Офанзива изведена уз активно садејство и подршку логистике, артиљерије и ратног ваздухопловства НАТО-пакта. Приликом освајања Санице Горње убијено је више лица српске националности, а остало српско становништво је спас потражило у избеглиштву. Њихова имовина је опљачкана и спаљена.

Жртве: 1) Јово (Стево) Бабић, 1940; 2) Маринко (Јово) Тодоровић, 1957; 3) Амићић (Гојко) Душко, 1974; 4) Милан (Душан) Бабић, 1951; 5) Војин (Стеван) Берић, 1946; 6) Здравко (Божо) Бркић, 1951; 7) Ратко (Симо) Ђукић, 1944; 8) Иле (Ђуро) Јокић, 1941; 9) Јован (Стевана) Јокић, 1946; 10) Бошко (Столе) Митровић, 1948; 11) Душан (Јово) Чорокало, 1952; 12) Бошко (Стојан) Дмитровић, 1948.

10. ОКТОБАР 1995.

Мркоњић Град, (градско насеље: Хрвата 347, муслимана 1454, Срба 6016, Југословена 464, осталих 170) страдао је **10. октобра 1995.** за време познате опште офанзиве удружених оружаных снага Армије БиХ, ваздухопловства, логистике и јединица за брза дејства НАТО-пакта, хрватских оружаных снага и светих ратника ислама муџахедина против Републике Српске и њених оружаных формација. У то време се у граду налазио велики број српских избеглица из Хрватске, који су раније ту нашли заштиту, као и велики број избеглица из већ окупираних суседних српских насеља и општина (Кључ и других) које су тек пристигле и пристизале у Мркоњић Град. Уочи и у току напада и мештани и избеглице, који су се ту затекли повлачили су се према Бања Луци и сигурнијим

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

подручјима РС. Ипак, изван број лица, претежно старији, болесни и немоћни, остали су у граду на својој имовини и у својим кућама. За четири месеца колико је Општина Мркоњић Град, као и суседна Општина Шипово, била под окупацијом, убијено је више стотина лица српске националности. Окупационе хрватско-муслиманске трупе, због погибије генерала Андрије Матијашевића, команданта 4. Гардијске сплитске бригаде, вршиле су одмазду над ратним заробљеницима, цивилима и рањеницима на ширем подручју општина Мркоњић Град и Шипово. Наредбу за ове злочине издао је Дамир Крстичевић, заменик погинулог А. Матијашевића. По повратку ових општина у састав Републике Српске, извршена је ексхумација више масовних гробница. Највећа гробница пронађена је на православном гробљу, а отворена је крајем марта и почетком априла 1996. Из ње су извађена тела 182 покојника, од којих је остало не идеидентификовано 45 лица. Сви идентификовани били су српске националности. Наредних дана отворено је још неколико, али знатно мањих, гробница у којима су пронађена још 84 тела, од којих су идентификована 82 лица, такође српске националности. Све жртве су потицале из разних места РС и РСК, а у највећој мери страдале су у повлачењу или приликом и после заробљавања. (Треба, можда, напоменути да је и на муслиманском гробљу отворена масована гробница у којој су биле закопане жртве из истог периода и са истим карактеристикама повреда као и српске жртве.) О свему томе домаћа и страна јавност је готово свакодневно обавештавана. Хрватски и муслимански војници разорили су и православну цркву Рођење Пресвете Богородице из 1884. године и Парохијски дом. Од мештана Мркоњић Града, у гробници су пронађени посмртни остаци осамнаест покојника.

Жртве: 1) Милорад (Слободан) Богојевић, 1964; 2) Светко (Јово) Бошкан, 1962; 3) Драго (Јово) Вицић, 1963; 4) Недељко (Петар) Караћ, 1958; 5) Ратко (Млађен) Каурин, 1955; 6) Милорад (Митар) Киза, 1969; 7) Дако (Никола) Лисица, 1948; 8) Нико (Иле) Марић, 1924; 9) Никола (Момир) Рађевић, 1955; 10) Новак (Љубоја) Шобић, 1955; 11) Радован (Илија) Шобић, 1963; 12) Милорад (Петар) Јандрић, 1957; 13) Стево (Крсто) Дувњак, 1954; 14) Васо (Владо) Калан, 1964; 15) Анђелко (Стево) Попадић, 1964; 16) Бранко (Здравко) Учур, 1954; 17) Петар (Митар) Бјелајац, 1947; 18) Добривоје (Радован) Густоварац, 1954.

Сански Мост, градско насеље (Срба 25372, муслимана 28285, Хрвата 4267, Југословена 1202, осталих 993) нападе су и окупирале **10. октобра 1995.** исте оружане формације које су учествовале у офанзиви "Олуја". За све време хрватско-муслиманске војне акције, поготово у раздобљу од 30. августа до 13. септембра, снаге НАТО-пакта су тукле ово подручје и линије српске одбране. Од муслиманских састава у акцији су учествовале пешадинске јединице 5. и 7. корпуса Армије БиХ, под командом

Атифа Дудаковића и Мехмеда Алагића. Поред њих, ту су и биле оружане формације Републике Хрватске и јединице за брза дејства, ваздухопловство и логистика НАТО-пакта. Са америчке крстарице "Нормандија", из Јадранског мора, лансиране су крстареће ракете "Томахавк". У напуштеном граду остала су углавном, само старија лица, болесни и непокретни грађани Санског Моста. По окупацији, сва лица српске националности изложена су веома тешкој тортури, похапшена и смештена у импровизоване концентracионе логоре на спортском стадиону, у Православној цркви, трговинском предузећу "Слобода", основној школи... Многи су у тим објектима окончали своје мученичке животе. Знатан број српских цивила поубијан је у својим кућама и становима. Није мали број ни оних који су убијени после хапшења, приликом спровођења, на путу од куће или од села до неког од логора. Многа тела пронађена су у масовној гробници Шушњар. Имовина мештана је опљачкана, а стамбени објекти демолирани и уништени. Проваљена је и демолирана црква Светих апостола Петра и Павла, као и Парохијски дом. Тих дана у граду и непосредном сеоском окружењу убијени су следећи цивили српске националности:

Жртве: 1) Бошко Дошеновић, 1915; 2) Ђуро (Лука) Ђурђевић, 1923; 3) Стојанка Ђурђевић; 4) Драгица Ђурић, 1940; 5) Мићо (Љубо) Пртија, 1933; 6) Смиља Пртија, 1934; 7) Милка (Перо) Новаковић, 1949; 8) Мирослав (Љубомир) Бореновић, 1967; 9) Михајло (Перо) Милинковић, 1955; 10) Ђуја (Лука) Грбић, 1946; 11) Јован (Мићо) Папрић, 1979; 12) Панта Милинковић, 1945; 13) Бранка (Мирко) Клепић, 1935; 14) Перо (Војин) Илић, 1930; 15) Перо (Милан) Грубор, 1926; 16) Петар (Милан) Бодирожа, 1929; 17) Перо Стојановић; 18) Душанка Гвозденовић; 19) Бобана (Милан) Зорић, 1986; 20) Милорад (Душан) Ђурић, 1951; 21) Стојан (Милан) Кљујић, 1958; 22) Гојко Сеизовић; 23) Доста (Петар) Брајић, 1921; 24) Вајић Стојан, 1937; 25) Тоде (Мирко) Дошеновић, 1950; 26) име непознато, син покојног Тоде Дошеновића, стар 15 год; 27) Сава (Јово) Мандић, 1917; 28) Миле (Саво) Миљевић, 1929; 29) Синиша Ђукић; 30) Ђуро (Симо) Орел, 1908; 31) Сретко Љубоја; 32) Драго Кнежевић, 1936; 33) Перса Вокић, 1916; 34) Анђа (Михајло) Вујковић, 1912; 35) Спасо (Петар) Новаковић, 1910; 36) Стојан (Никола) Адемовић, 1920; 37) Јелка (Обрад) Адемовић, 1920; 38) Миле Мајкић, 1930; 39) Душан Балабан, 1925; 40) Стево Боровњак; 41) Милица Боровњак; 42) Љубица Вукадиновић; 43) Милка Девић, 1920; 44) Зорка Ђургуз; 45) Јела Ђургуз; 46) Марица (Марко) Чичић, 1954; 47) Милан Мастикоса; 48) Ђуро (Здено) Карановић, 1925; 49) Раде Каракаш; 50) Мићо Видовић; 51) Горан Марјановић; 52) Горан (Вид) Вркеш, 1969; 53) Милан (Илија) Врањеш, 1970; 54) Зоран (Љупко) Кондић, 1970; 55) Мирослав (Лазар) Илић; 56) Стево Симић; 57) Драган Утјешиновић; 58) Милан (Илија) Радошевић, 1914; 59) Светозар (Љубо) Чамбер, 1953; 60) Дарко (Стеван) Мрђа, 1973; 61) Тодор (Мирко) Марјановић, 1952; 62) Милан (Ђуро) Лучић, 1948; 63) Предраг (Никола) Будимир, 1973.

Сурјан, српско село (Срба 523, Хрвата 1) у Општини Мркоњић Град, нападнуто је и окупирано **10. октобра 1995.** Напад и окупацију извршиле су веома јаке хрватско-муслиманске оружане формације у садејству са ваздухопловством, јединицама за брза дејства и логистиком НАТО пакта у току свеобухватне офанзиве против Републике Српске, посебно у подручју Босанске крајине. У Сурјану је убијено више цивилних лица српске националности. Највише страдалих налазило се у кући Пантелије Грмаша, у коју су се, у току гранатирања села, склонили многи цивили. Злочин су извршиле пешадијске формације нападача. У спаљеној згради нађено је осам угљенисаних тела и инвалидска колица Радојке Рожић непокретне од самог детињства, коју су родитељи из села Шеховци склонили у Сурјан. Међутим, за њих ни у Сурјану није било спаса. Сви су сурово поубијани и спаљени. Сва покретна имовина мештана покрадена је и опљачкана, мање вредна и кабаста роба разбацана по двориштима и путевима, изгажена и уништена.

Жртве: 1) Јован (Илија) Бошкан, 1930; 2) Пантелија (Станко) Грмаш, 1926; 3) Петар (Ратко) Грмаш, 1954; 4) Саво (Јошо) Грмаш, 1928; 5) Ђука (Маринко) Костић, 1921; 6) Мирко (Станко) Костић, 1913; 7) Боривоје (Павле) Крупљанин, 1933; 8) Бранко (Остоја) Кудра, 1937; 9) Вид (Јово) Подрашчанин, 1911; 10) Бранко (Ђуро) Попадић, 1937; 11) Ђуро (Марко) Шервал, 1923; 12) Радојка (Бранко) Рожић, 1961. и њени родитељи, отац 13) Бранко (Симеун) Рожић, 1926. и мајка 14) Невенка (Станко) Рожић, 1932; 15) Душко (Драган) Павловић, 1956; 16) Петар (Стојан) Божић, 1953; 17) Гавро (Михајло) Грмаш, 1947; 18) Милорад (Пантелија) Црнчевић, 1950; 19) Драженко (Јово) Тица, 1974.

Густовара, напад и на ово српско село у Општини Мркоњић Град (Срба 458, Југословена 2, осталих 1) извршен је **10. октобра 1995.** Тога дана је село и окупирано. У веома кратком временском раздобљу, окупационе хрватско-муслиманске оружане формације извршиле су више злочина над заробљеним рањеницима, војницима и цивилним српским становништвом. Имовина и стока мештана Густовара су опљачкане, а стамбени и остали објекти разорени и спаљени. Делимично демолирана српска православна црква Светих апостола Петра и Павла.

Жртве: 1) Илија (Јово) Дрвар, 1954; 2) Жељко (Марко) Жупић, 1969; 3) Живко (Марко) Жупић, 1971; 4) Стеван (Марко) Жупић, 1967; 5) Душан (Милан) Илић, 1947; 6) Вида (Марко) Костић, 1949.

Мркоњић Град, углавном или претежно српска села: **Брдо** (Срба 551, муслимана 2, Хрвата 2, Југословена 22, осталих 10), **Баљевине** (Срба 423, муслимана 697), **Бјелајце** (Срба 759, Хрвата

83, муслимана 128, Југословена 9), **Дабрц** (Срба 175), **Медна** (Срба 783), **Подрашница** (Срба 1082, Хрвата 1, Југословена 5), **Тријебово** (Срба 504), **Горња Пецка** (Срба 364, осталих 5), **Доњи Бараћи** (Срба 519, Хрвата 5), **Горњи Бараћи** (Срба 314, Хрвата 1), **Горњи Граци** (Срба 925), **Котор** (Срба 428, Југословена 8), **Копљевићи** (Срба 481, Југословена 7), **Шеховци** (Срба 624, Хрвата 1, Југословена 6, осталих 4), **Мајдан** (Срба 406, Хрвата 510, Југословена 25, осталих 2), **Подбрдо** (Срба 961, Југословена 9), **Подоругла** (Срба 820, муслимана 17, Хрвата 16, Југословена 1, осталих 7), **Ступари** (Срба 436), нападнути су у исто време кад и центар Општине **10. октобра 1992.** Без сумње то је био један од најтрагичнијих дана у дугој и бурној историји Мркоњић Града и његових села. Све је потсећало на тешка времена Павелићеве НДХ и усташке покоље и злочине извршене над српским народом овог краја. Догодило се оно чега су се Срби БиХ, па и овог краја, плашили од када је Република Босна и Херцеговина постала чланица ОУН и међународно призната самостална држава. У наведеним селима од 10. октобра 1995. завладала је пустош. Све је до темеља опљачкано, разорено и спаљено.

Жртве: 1) Војислав (Коста) Аничич, 1946; 2) Стојан (Марко) Божић, 1910; 3) Јагода (Илија) Божић, 1932; 4) Симо (Душан) Бушин, 1972; 5) Стево (Јован) Војводић, 1946; 6) Драган (Стево) Даниловић, 1939; 7) Горан (Симо) Дедић, 1967; 8) Ђуро (Тодо) Јаковљевић, 1916; 9) Ђурађ (Никола) Јарић, 1950; 10) Зорка (Никола) Јарић, 1939; 11) Милица (Перо) Јарић, 1915; 12) Млађен (Мило) Јовандић, 1920; 13) Анђелија (Милан) Јоргановић, 1926; 14) Радојка (Симо) Јоргановић, 1926; 15) Владо (Јово) Јорганчевић, 1941; 16) Јелка (Јошо) Јорганчевић, 1934; 17) Недељко (Станко) Кежић, 1957; 18) Душан (Митар) Киза, 1956; 19) Јово (Младен) Коњевић, 1938; 20) Јован (Стеван) Лазендић, 1904; 21) Милосава (Илија) Лазендић, 1935; 22) Милева (Илија) Лекић, 1932; 23) Миленко (Алекса) Лекић, 1969; 24) Драган (Мирко) Лукић, 1965; 25) Момчило (Јован) Милић, 1929; 26) Душко (Бранко) Митрић, 1973; 27) Милорад (Жарко) Митрић, 1954. и његов брат 28) Петар (Жарко) Митрић, 1952; 29) Марија (Стеван) Нишкановић, 1910; 30) Лазар (Павле) Пекез, 1934; 31) Боро (Лазо) Пролић, 1946; 32) Станко (Гојко) Сладојевић, 1937; 33) Симо (Јово) Стаменић, 1954; 34) Недељко (Видо) Стојичић, 1949; 35) Лујо (Димитрије) Ступар, 1949; 36) Бранко (Ђука) Тегелтија, 1952; 37) Чедомир (Стојан) Тегелтија, 1937; 38) Симо (Митар) Томић, 1940; 39) Дара (Ђуро) Тугорић, 1928. и њен супруг 40) Јово (Тода) Тугорић, 1927; 41) Душан (Лазар) Ћирковић, 1960; 42) Гојко (Шпиро) Чубић, 1917; 43) Недељко (Петар) Убовић, 1937; 44) Душан (Панто) Црнчевић, 1943; 45) Слободан (Душан) Црнчевић, 1970; 46) Зоран (Ђурађ) Чигоја, 1970; 47) Милица (Милан) Чигоја, 1939; 48) Љубинко (Душан) Чигоја, 1957; 49) Бранимир (Мирослав) Вујић, 1951; 50) Милосав (Саво) Галић, 1947; 51) Милан (Стево) Копања, 1958; 52) Јово (Неђо) Крека, 1968; 53) Добривоје (Гојко) Штркић, 1951; 54) Бранислав (Ђорђе) Шурлан, 1959; 55) Миленко (Илија) Видовић,

1974; 56) Илија (Симо) Вођевић, 1966; 57) Душан (Саво) Драгић, 1945; 58) Иле (Мирко) Ђаковић, 1955; 59) Радомир (Ђорђе) Јаворовић, 1969; 60) Драган (Мирко) Јагузовић, 1974; 61) Миливој (Миленко) Каурин, 1963; 62) Жељко (Нико) Копуз, 1971; 63) Перо (Никола) Лакета, 1949; 64) Ратко (Мило) Лекић, 1943; 65) Душан (Симо) Малић, 1941; 66) Драган (Илија) Тодић, 1954; 67) Милорад (Бошко) Новаковић, 1956.

12. ОКТОБАР 1995.

Бочац, доста велико српско село (Срба 1668, муслимана 1, Хрвата 1, Југословена 3, осталих 6) у Општини Бања Лука, напале су и окупирале хрватске и муслиманске оружане јединице **12. октобра 1995.** у току офанзиве која је, уз свестрану подршку оружаних формација НАТО пакта, имала за циљ окупацију безмало свих градова Босанске крајине. Ово село је, по свему судећи, било и последње српско насеље које су непријатељи Републике Српске успели да освоје и окупирају. То је проузроковало велики број погинулих, рањених и избеглих цивила српске националности из овог села и избеглица из других крајева БиХ, па и Хрватске, које су се тада затекле у Бочцу. Њихова материјална добра опљачкана су и уништена. Непријатељска хрватско-муслиманска солдатека, претходних година понижавана у сукобима са војском Републике Српске, кад год је стигла светила се породицама, потомцима и родитељима српских бораца. Њихова бесрамна осветољубивост и свирепост показала се и при освајању српског села Бочци. Многе од жртава, углавном старије особе и жене, убијене су на веома свиреп начин. Тела страдалника из Бочца налажена су у више масовних гробница које су наредних година откопане.

Жртве: 1) Даринка (Никола) Арежина, 1924; 2) Стеван (Столе) Арежина, 1912; 3) Боја (Ђука) Видачковић, 1927; 4) Ђука (Илија) Видовић, 1910; 5) Бранко (Никола) Вукшан, 1925. и син 6) Владо (Бранко) Вукшан, 1958; 7) Анђа (Никола) Дринић, 1910; 8) Данило (Симеун) Ђурђевић, 1921; 9) Вид (Илија) Ковјенић, 1907; 10) Јованка (Алекса) Ковјенић, 1913; 11) Крсто (Благоје) Ковјенић, 1919; 12) Недељко (Перо) Ковјенић, 1920; 13) Милица (Алекса) Милиновић, 1912; 14) Десанка (Јован) Ороз, 1945. и њена мајка 15) Љубица (Тодо) Ороз, 1905; 16) Станко (Ђуро) Панић, 1933; 17) Чедо (Ранко) Поповић, 1936; 18) Дамјан (Илија) Смиљкић, 1930; 19) Јован (Душан) Смиљкић, 1931; 20) Живко (Тоде) Кесић, 1950; 21) Мара (Гојко) Грмаш, 1955.